

ПОЛІТОЛОГІЯ

Програма розроблена

Корунчак Лариса Анатоліївна – викладач кафедри

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Політологія» є система знань про тенденції та закони функціонування і розвитку політичного життя соціальних спільнот, що відбивають реальний процес включення цих спільнот у діяльність з реалізації політичної влади та політичних інтересів.

Міждисциплінарні зв'язки: Політологія – інтегруюча соціальна наука про політику та її взаємовідносини з людиною та суспільством. Вона тісно пов'язана з рядом соціальних наук: філософією, історією, соціологією, юриспруденцією (зокрема, історією вчень про державу і право, теорією держави і права, конституційним правом України), економічною теорією, соціальною психологією. Існує також взаємозв'язок політології з географією, антропологією, етнографією, демографією, біологією, екологією та ін., тому оволодіння студентами політологічними знаннями передбачає комплексне дослідження питань політології з проблемами низки філософських, історичних, соціальних, економічних та природничих наук.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів:

1. Політологічна наука: становлення та розвиток.
2. Політична влада: механізми здійснення.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення курсу «Політологія» є виховання громадянина демократичного суспільства, який володіє певною сумою знань про політичні процеси і явища, функціонування політичних інститутів, здійснення політичної влади, який володіє методикою політичного дослідження, практичними навичками компетентного, конструктивного, відповідального аналізу, правильної поведінки в суспільно-політичній сфері, вміння у рамках Конституції та закону захистити свої інтереси, поважаючи інтереси і права інших людей. Вивчення політології сприяє залученню молодих фахівців до досягнень світової суспільно-політичної думки

1.2. Основними завданнями вивчення курсу «Політологія» є:

теоретичні:

- знати об'єкт та предмет політології, основні етапи розвитку політології;
- знати зміст, структуру і функції політичної влади, принципи її організації і функціонування;
- аналіз місця і ролі держави і політичних партій як інститутів політичної системи;
- визначення структури і елементів політичної культури, основних видів політичної поведінки.

практичні:

- сформувати такі якості, як політична толерантність, готовність до компромісу і партнерства, вміння слухати і розуміти іншого;
- закріпити почуття громадського обов'язку і відповідальності;
- сформувати вміння аналізувати суспільні явища й узагальнювати політичний досвід управління суспільством, прогнозувати політичні події;
- сформувати навички аргументації поглядів, думок, оцінок самостійного формування політичних пріоритетів;
- придбання навичок публічного виступу і спілкування.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- об'єкт, предмет і методи політології, володіти її понятійно-категоріальним апаратом;
- світові та українські політологічні школи, концепції і доктрини;
- політичні феномени і цінності, зокрема, наступні: політична діяльність, політичний процес, політична влада, політична система і політичний режим, політичний конфлікт, політичні еліти, політичне лідерство, політична свідомість, політична культура, демократія, консенсус, громадянське суспільство, світовий політичний процес;
- суть і функції держави в політичній системі суспільства;
- основні політичні партії, громадські організації і рухи.

вміти:

- розпізнавати різні види владних відносин, специфіку політичної влади, її сутність, структуру, характерні ознаки, типи і функції;
- орієнтуватись в питаннях поділу державної влади, формах державного устрою і формах державного правління;
- розпізнавати прояви прямої і представницької демократії, сприяти їх утвердженню в сучасному українському суспільстві;
- формувати і відстоювати свою політичну позицію, чітко розуміти свої громадянські права, свободи і обов'язки, відстоювати принципи правової держави і громадянського суспільства;
- давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних партій і лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів;
- орієнтуватися в міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце і статус України в сучасному світі;
- об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціальну інформацію;
- готувати повідомлення на політичну тематику, брати участь в політичних дискусіях, масових і групових опитуваннях громадської думки;

- жити в умовах політичного плюралізму, формувати культуру опозиції, робити посильний внесок в гармонізацію міжособистісних, міжнаціональних і міжпартійних відносин.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин/ 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Політологічна наука: становлення та розвиток

Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна

Політика як соціальне явище. Сутність, структура і функції політики. Політологія в системі суспільних наук. Предмет політології. Закономірності політології. Структура та функції політології. Методологія політології. Категорії політології.

Тема 2. Становлення та розвиток світової політичної думки

Політичні уявлення Стародавнього Сходу. Політична думка античності: політична програма Сократа, Платона і Аристотеля. Політична думка Європейського Середньовіччя (Аврелій Августин, Тома Аквінський). Політична думка епохи Відродження (Н. Макіавеллі). Формування раціоналістичних концепцій політики. (Дж. Локк, Вольтер, Монтеск'є, Руссо).

Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні

Політична думка Київської Русі. Політико-правова думка польсько-литовського періоду в Україні (С. Оріховський-Роксолан, І. Вишенський, П. Могила та ін.). Політичні програми гетьманів України (Б. Хмельницький, І. Виговський, І. Мазепа, П. Орлик). Політико-правові погляди революціонерів-демократів України (Т. Шевченко, І. Франко, М. Коцюбинський, Леся Українка). Політична програма лібералізму (М. Костомаров, М. Драгоманов). Проблеми держави і права в політичній думці України кінця ХІХ – початку ХХ ст. (М. Грушевський, Б. Кістяковський).

Тема 4. Конфлікт як специфічний феномен політичної конкуренції

Соціальний конфлікт: сутність і природа. Основні концепції соціального конфлікту у сучасній зарубіжній політології (концепція позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера, «конфліктна модель суспільства» Р. Дарендорфа, «загальна теорія конфлікту» К. Болдінга). Функції і типологія конфліктів. Політичний конфлікт і політична криза.

Тема 5. Політичне лідерство та політична еліта

Лідерство як категорія політології. Поняття та функції політичної еліти. Концепції теорій еліт. Концепції макіавелівської школи: концепція «політичного класу» Г. Моска, закон циркуляції еліт В. Парето, «залізний

закон олігархічних тенденцій» Р. Міхельса. Структура, види та механізми рекрутування еліти. Шляхи легітимації політичної еліти.

Змістовний модуль 2.

Політична влада: механізми здійснення

Тема 6. Політична влада і політична система суспільства

Влада як системоутворюючий чинник політичної системи. Поняття легітимності влади та типи легітимності. Принцип поділу влади. Поняття і структура політичної системи. Політична система України. Основні напрямки формування і розвитку.

Тема 7. Держава як політичний інститут. Політичні режими

Держава – головний інститут політичної системи. Державний суверенітет. Функції держави. Форма держави: форма державного правління, форма державного устрою, державно-правовий режим. Політичні режими.

Тема 8. Громадянське суспільство і правова держава: поняття, ознаки, становлення

Формування концепції громадянського суспільства. Поняття та ознаки громадянського суспільства. Становлення громадянського суспільства в Україні. Концепція правової держави: виникнення та розвиток. Поняття і ознаки правової держави. Шляхи формування правової держави в Україні.

Тема 9. Політичні партії в політичній системі

Поняття, ознаки і типологія політичних партій. Роль і функції партій у політичному житті. Політичні партії та пропорційні виборчі системи. Багатопартійність. Типологія партійних систем. Проблеми становлення багатопартійності в Україні. Головні напрями реформування політичної системи України.

Тема 10. Політична соціалізація

Політична соціалізація особи: поняття, рівні, етапи, функції. Поняття політичної культури: зміст і структура. Типологія політичних культур. Політична культура сучасного українського суспільства. Політична поведінка та політична участь. Людина і натовп. Поняття «політична свідомість». Типи політичної свідомості. Політика і мораль.

Тема 11. Політичний процес. Політичні технології

Зміст політичного процесу. Стратегія і тактика в політиці. Політичний маркетинг. Дослідження політичного ринку. Вивчення громадської думки. Виборча інженерія. Імідж. Політична реклама. Лобізм як політична технологія.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Бобик, В. М. Політологія. Наука і навчальна дисципліна / В. М. Бобик. – К. : Каравела, 2009. – 496 с.
2. Брегета, А. Ю. Основи політології / А. Ю. Брегета. – К. : КНЕУ, 2000. – 312 с.
3. Бульбенюк, С. С. Політологія у запитаннях та відповідях : навч. посіб. / С. С. Бульбенюк, Н. Ю. Іванова. – К. : КНЕУ, 2010. – 242 с.
4. Гелей С. Д. Політологія : Навч. посіб. / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. – К. : Знання, 2007. – 309 с.
5. Головатий, М. Ф. Класи і партії : Навч. посіб. / М. Ф. Головатий. – К. : Персонал, 2008. – 144 с.
6. Горлач, М. І. Політологія : наука про політику : підручник / М. І. Горлач, В. Г. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.
7. Зінченко, О. В. Історія вчень про державу і право: у таблицях і дефініціях : навч. посіб. / О. В. Зінченко, О. В. Петришин. – Х. : Право, 2012. – 208 с.
8. Іванова, Н. Ю. Політологія : навч. посіб. / Н. Ю. Іванова, В. Ф. Смолянук. – К. : КНЕУ, 2011. – 347 с.
9. Іщенко, М. П. Політологія : питання теорії і методики : Навч.-метод. посіб. / М. П. Іщенко. – Черкаси : Черкаський університет ім. Богдана Хмельницького, 2006. – 320 с.
10. Остапенко, М. А. Політична культура суспільства : Навч. посіб. / М. А. Остапенко. – К. : МАУП, 2008. – 96 с.
11. Пахарів, А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні : навч. посіб. / А. Д. Пахарев. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. – 182 с.
12. Погорілий, Д. Є. Політологія : кредитно-модульний курс. Навч. пос. / Д. Є. Погорілий. – К. : Центр учбової літератури, Фірма «Інкос», 2008. – 432 с.
13. Політика в особах (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі : національний та регіональний контексти) : навч. посіб. / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2012. – 400 с.
14. Політологічний енциклопедичний словник : словарь / НАН України. Ін-т держави і права ; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка; упор. В. П. Горбатенко. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
15. Політологія / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – К. : Академія, 2001. – 528 с.
16. Політологія / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – К. : Академія, 2006. – 568 с.
17. Політологія : Підручник / За заг. ред. І. С. Дзюбка, К. М. Левківського. – К. : Вища шк., 2001. – 415 с.
18. Політологія : Підручник / За ред. Ю. Кулагіна. – К. : Альтпрес, 2002.
19. Прибутько, П. С. Політологія / П. С. Прибутько. – К., 2008. – 171 с.

20. Прикладна політологія : Навч. посіб. / За ред. В. П. Горбатенка. – К. : Академія, 2008. – 472 с.
21. Рудич, Ф. М. Політологія : Підручник / Ф. М. Рудич. – К. : Либідь, 2005. – 480 с.
22. Філософія політики : Підручник / В. П. Андрущенко та ін. – К. : Знання, 2003. – 400 с.
23. Шведа, Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем / Ю. Р. Шведа. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 528 с.
24. Шляхтун, П. П. Політологія : історія та теорія : підручник / П. П. Шляхтун. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.

Додаткова література:

1. Белошицкий, С. В. Либеральная демократия в XXI столетии : ресурсы, вызовы, перспективы / С. В. Белошицкий. – Хмельницький, 2012. – 944 с.
2. Бойчук, М. А. Влада і громадянське суспільство : механізм взаємодії : Монографія / М. А. Бойчук. – К. : Атлант, 2007.
3. Гуцало, М. Г. Організація протидії сучасному тероризму / М. Г. Гуцало. – К. : Арата, 2009. – 263 с.
4. Держава і суспільство в Україні : історія і сучасність / За ред. О. М. Майбороди. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 184 с.
5. Історія вчень про право і державу : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів/ авт.-уклад. Г. Г. Демиденко; за заг. ред. О. В. Петришина. – 5-те вид., доп. і змін. – Х. : Право, 2011. – 896 с.
6. Корунчак, Л. А. Впровадження цінностей, як складова механізму компенсації внутрішніх напружень в системі / Л. А. Корунчак // Ціннісний вимір політичної діяльності : Збірник наукових праць. – Херсон : вид-во ПП Вишемирський В. С., 2017. – 156 с.
7. Мацієвський, Ю. В. У пастці гібридності: зігзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1994 – 2014): монографія / Ю. В. Мацієвський. – Чернівці : Книги - 2016. – 552 с.
8. Михальченко, Н. И. Великий цивилизационный взрыв на рубеже XX-XXI веков/ Н. И. Михальченко. – К. : Парламентское издательство. – 2016. – 504 с.
9. Політико-ідеологічний процес в українському суспільстві в умовах модернізації : порівняльний аналіз. [Монографія] / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 448 с.
10. Політична влада і опозиція в Україні : порівняльний аналіз із зарубіжними країнами. [Монографія] / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. – 448 с.
11. Політична наука в Україні. 1991-2016: у 2 т. Т. 2. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень/ НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський, д-р політ. наук М. Кармазіна, д-р

- іст. наук О. Майборода: відп. ред. і упоряд. О. Майборода. – К. : Парлам. Вид-во, 2016. – 704 с.
12. Політичні ідентичності в сучасній Україні / За ред. М. Кармазіної. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2015. – 288 с.
 13. Політичне лідерство: навч. посіб./ за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. – К. : НАДУ, 2013. – 300 с.
 14. Політологічний енциклопедичний словник. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
 15. Правова система України : історія, стан та перспективи : у 5 т. Т. 1. : Методичні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2008. – 728 с.
 16. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення : досвід сучасної України [Монографія]. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2012. – 272 с.
 17. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах / Авт. колектив : М. І. Михальченко (керівник) та ін. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 336 с.
 18. Українська багатопартійність : політичні партії, виборчі блоки, лідери (кінець 1980-х – початок 2012рр.). Енциклопедичний довідник / за ред. М. Кармазіної. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2012. – 588 с.
 19. Ціватий, В. Г. Євроінтеграційна діяльність України через призму реалізації програми східного партнерства/ В. Г. Ціватий, Л. Д. Чекаленко// Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – № 23. – С. 4-12.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.president.gov.ua/> - офіційний сайт Президента України.
2. <http://www.rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України.
3. <https://www.kmu.gov.ua/ua> - єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
4. <http://khoda.gov.ua/> - офіційний сайт Херсонської обласної державної адміністрації.
5. <http://khor.gov.ua/> - офіційний сайт Херсонської обласної ради.
6. <http://www.city.kherson.ua/> - офіційний сайт Херсонської міської ради.
7. <https://www.coe.int/ru/web/portal/home> - офіційний сайт Ради Європи.
8. <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/lektsii-po-politologii/> - електронний курс лекцій по політології.
9. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-66.html> - Політологія: курс лекцій.
10. Про стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 12.01.2015 №5/2015. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
11. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
12. Ситник С. В. Публічна політика: в очікуванні інституціональних змін [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2016/09/blog-post.html>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: усне опитування на семінарських заняттях, тестування за змістовними модулями, написання КМР, підготовка реферативних повідомлень, підсумкове тестування за дисципліною.